

10

Nuorten aikuisten turvallisuuden kokemukset pikkukaupungissa

Janissa Miettinen, Taru Kekoni, Riitta Vornanen & Juha Hämäläinen

Nuorten aikuisten elämänvaihetta luonnehditaan usein siirtymävaiheena aikuisuuteen tai orastavana aikuisuutena (Arnett 2000; Fingerman 2017). Tutkijoiden keskuudessa on varsin laaja näkemys siitä, että aikuistumisen vaihe on pidentynyt ja vaikeutunut (Walther 2006; Jones 2009; Salandy & Diaz 2017). Nuori aikuisuus terminä kuvaa tietynlaista välikategoriaa, jolloin on vaikea määritellä, onko kyseessä nuori vai aikuinen (Walther 2006, 121; Arnett 2000). Aikuistumisella tarkoitetaan yleisesti ikävaihetta 18–25 ikävuoden välillä, jolle on tunnusomaista mahdollisten tulevaisuuksien avoimuus. Ikäraajat eivät kuitenkaan määritä vaihtelevia elämäntilanteita; nuoruus näyttää pidentyvän 30 ikävuoteen ja siitä eteenpäinkin perheellistymisen ja koulutus- ja työelämävalintojen vuoksi.

Nuoret joutuvat tekemään valintojaan riskien ja epävarmuuden yhteiskunnassa, jossa sosiaaliset, poliittiset, kulttuuriset ja taloudelliset muutokset vaikuttavat nuorten aikuisten elämään (Furlong &

Cartmel 1997; Jones 2009; Cebulla 2009). Sosiaalinen tausta, koulutus, sukupuoli, alue ja etninen tausta vaikuttavat myös siirtymävaiheeseen (Walther 2006) samoin kuin ihmissuhteet. Aikuistumista on kuvattu vaiheena, jota luonnehtii suhteellinen riippumattomuus ja asema, jossa on irrottauduttu lapsuudesta ja nuoruudesta, mutta ei vielä ole aikuisten vastuuta ja rooleja. Suomen lisäksi monissa muissa maissa aikuisuuden muodollinen kriteeri on 18 vuoden ikä, jota käytämme tutkimuksessamme. Määrittelymme 18–34-vuotiaista nuorten aikuisten ikäryhmänä ei suoraan vastaa Nuorisolain tai muun hallinnollisen määrittelyn ikärajaa.

Suomessa on paljon nuoriin ja nuoriin aikuisiin keskittyvää tutkimusta, kuten nuorisobarometrit (Haikkola & Myllyniemi 2020), sekä seuranta- ja pitkittäistutkimusta, joka tuo esiin nuorten erilaisia elämänpolkuja, terveys- ja hyvinvointieroja (Paananen ym. 2012). Tutkimuksissa nuorista ja nuorista aikuisista painottuvat usein riskit ja ongelmat, ja syrjäytymisen näkökulma on vallinnut suomalaista keskustelua ja politiikkatoimia (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2007; Suurpää 2009; Notkola ym. 2013). Riskien ohella on syytä tutkia tekijöitä, jotka auttavat nuoria aikuisia selviytymään ja luomaan uskoa turvalliseen tulevaisuuteen. Tutkimuksemme valottaa nuorten aikuisten kokemuksia asuinympäristönsä turvallisuudesta ja viihtyisyydestä sekä tulevaisuutensa turvallisuudesta.

Nuorten toiveita, pelkoja ja turvallisuutta voidaan käsitellä paikallisina, tilallisina ja alueellisina kysymyksinä (Pain, Panelli, Kindon & Little 2010). Yhteisöllisyydellä on tärkeä merkitys tutkittaessa nuorten aikuisten kokemusta elämäntilanteestaan ja tulevaisuudestaan. Yhteisöllisyyden kokemus koskee kuulumisen tunnetta, ja sitä voidaan tarkastella paikkakokemuksena, paikkaidentiteettinä tai kiintymyksenä paikkakuntaan (Kee & Nam 2016, 39–41). Kokemus asuin- ja elinympäristöstä on olennainen tekijä hyvinvoinnille ja turvallisuudelle.

Nuorten aikuisten työmarkkinat ovat muuttuneet Suomessa 2000-luvulla ja nuorten työmarkkina-asema on heikentynyt osana

yleistä työelämän muutosta (Alatalo, Mähönen & Räisänen 2017). Koulutus- ja työllistymismahdollisuudet vaikuttavat ratkaisevasti nuorten aikuisten paikkakuntavalintoihin (Penttinen 2016). Työllistymisvaikeuksien on todettu heikentävän nuorten aikuisten subjektiivista hyvinvointia ja elämäntyytyväisyyttä Varkauden kaltaisilla teollisuuden voimakkaan rakennemuutoksen paikkakunnilla (Kallunki & Lehtonen 2012). Teollisuuspaikkakuntien rakennemuutoksella on usein kielteisiä vaikutuksia paikkakunnan koulutus- ja työoloihin, mikä heijastuu helposti nuorten mielikuviin paikkakunnasta, tulevaisuudennäkymiin, luottamukseen ja turvallisuuden kokemukseen.

Tässä luvussa tarkastelemme Varkaudessa asuvien nuorten aikuisten kokemuksia turvallisuudesta ja turvattomuudesta. Turvallisuuden kokemuksia tutkitaan suhteessa arvioihin Varkaudesta asuinympäristönä ja omaan tulevaisuuteen. Olemme kiinnostuneita myös siitä, mikä tukee selviytymistä ja millainen kokemus nuorilla aikuisilla on sosiaali- ja terveystalvelujen kautta saatavasta tuesta.

Artikkelissa nuoret aikuiset ovat Arki Varkaudessa -kyselyyn vastanneita 18–35-vuotiaita ja haastattelututkimukseen osallistuneita 28–33-vuotiaita henkilöitä. Nuorten aikuisten elämäntilanteet vaihtelevat esimerkiksi koulutuksen, työelämään siirtymisen ja perhetilanteen mukaan. Tilastollisessa aineistossa on mukana sekä perheellisiä että perheettömiä nuoria aikuisia, ja laadullinen aineisto koostuu ainoastaan perheellisten henkilöiden haastatteluista.

Nuorten aikuisten turvallisuus ja resilienssin tukeminen

Turvallisuus ja tulevaisuuteen suuntautuminen

Turvallisuus on moniulotteinen ja vaikeasti määriteltävä käsite (Niemelä 2000), samoin tulevaisuuden orientaatio (Sulimani-Aidan

2017). Turvallisuutta voidaan käsitellä subjektiivisena ja henkilökohtaisena kokemuksena tai ympäristön olosuhteina ja näiden välisenä suhteena (Kaufmann 1970). Oman elämän turvallisuus ei kytkeydy ainoastaan yhteisöön ja henkilökohtaisiin suhteisiin vaan myös kaukaisempiin asioihin. Turvattomuus voi olla kontekstisidonnaisista (Taimalu ym. 2007, 72), paikallista ja arkipäivään kytkeytyvää tai liittyä yleisempiin huoliin ja pelkoihin yhteiskunnallisista tai globaaleista ilmiöistä (Niemelä 2000; Pain ym. 2010). Tässä luvussa keskitymme turvallisuuden kokemuksiin lähellä olevassa elämänpiirissä.

Aiemman tutkimuksen mukaan turvallisuuden kokemukset näyttäisivät liittyvän siihen, miten tulevaisuus nähdään. Espanjalaisessa 15–24-vuotiaiden nuorten tutkimuksessa nuorten kokemus elämän turvallisuudesta korreloi vahvasti näkemyksiin omasta tulevaisuudesta. Oman elämän sen hetkinen turvallisuus oli vahvimmin yhteydessä kokemuksiin omista saavutuksista, yleiseen tyytyväisyyteen, fyysiseen ja sosiaaliseen käsitykseen itsestä sekä optimismiin elämänarvona. Tulevaisuuden turvallisuuden kokemuksiin heijastui nykyhetken turvallisuus, tyytyväisyys ihmissuhteisiin, akateeminen minäkäsitys, yleinen elämään tyytyväisyys ja tyytyväisyys ryhmiin kuulumisesta. (González ym. 2012.)

Nuorten elämäkokemuksia Suomessa on tutkittu säännöllisesti nuorisobarometrillä, johon vastaavat 15–29-vuotiaat nuoret. Nuorisobarometrissa on tutkittu nuorten tyytyväisyyttä ihmissuhteisiin jo kymmenen vuotta. Keskiarvo kouluarvosana-asteikolla on 8,4, mikä on yleisesti varsin korkea. Tyytymättömimpiä ihmissuhteisiinsa olivat yksin asuvat, heikosti toimeentulevat, työttömät ja koulutuksen ulkopuolella olevat sekä vieraskieliset. Tyytyväisyydellä ihmissuhteisiin ja terveyteen on ollut vahva kytkös yleiseen elämäntyytyväisyyteen. (Pekkarinen & Myllyniemi 2017, 99–101.) Ystävyyssuhteiden laadulla on todettu yhteys psyykkiseen hyvinvointiin. Ruotsalaisessa lyhyen ajan seurantatutkimuksessa (Miething ym. 2016) osoittautui, että yhteys oli voimakkaampi 19-vuotiailla kuin 23-vuotiailla ja että verkoston laatu 19 vuoden iässä ennusti hyvinvointia 23-vuotiaana.

Vuoden 2017 nuorisobarometrin mukaan nuorten tyytyväisyys elämään on kouluarvosanan keskiarvolla 8,3. Sukupuolten välillä tai alueellisesti ei ole eroja tyytyväisyydessä. Alle 20-vuotiaat ovat tyytyväisempiä kuin heitä vanhemmat, joiden tyytyväisyys on laskenut vuosien mittaan. Keskimääräistä tyytymättömmimpiä ovat nuorisobarometrin mukaan yksinasuvat, kouluttamattomat ja työttömät. Myös taloudellisia vaikeuksia kokevat nuoret ovat tyytymättömmimpiä kuin mukavasti toimeentulevat nuoret. Koulutuksella näyttää barometrin mukaan olevan tärkeä merkitys tyytyväisyyteen, mikäli nuori on tyytyväinen nykyiseen koulutukseen. Kiinnostavasti peruskoulukokemukset heijastuvat myöhään aikuistumiseen ja myönteisesti peruskoulun kokeneet ovat muita tyytyväisempiä. (Pekkarinen & Myllyniemi 2017, 99–101.)

Ihmisten välillä on eroja siinä, kuinka hyvin he selviytyvät haastavista tilanteista. Tätä selviytymiskykyä on kuvattu esimerkiksi resilienssin käsitteellä. Noin 1960–1970-luvuilla alkanut resilienssin tutkimusperinne on ollut siinä määrin laaja-alainen ja käsitteellisesti kehittyvä (ks. Luthar 2006), että resilienssiä on luonnehdittu jopa metateoreettiseksi yläkäsitteeksi (Richardson 2002). Yhden määritelmän mukaan resilienssi (*resilience*) on ”dynaaminen prosessi, joka sisältää positiivisen mukautumisen merkittävien vastoinkäymisten vallitessa” (Luthar, Cicchetti & Becker 2000, 543, suomennos meidän). Kysymys ei siis ole yksin ihmisen pysyvistä persoonallisuuspiirteistä (*resiliency*) (emt. 546), vaan positiivisesta, tilanneriippuvaisesta mukautumisesta haastavissa elämäntilanteissa. Resilienssi on käännetty suomeksi esimerkiksi joustavan selviytymisen (ks. Rönkä 1992, 42) tai pärjäävyyden (Koivula 2016) käsitteillä.

Käytämme tässä tutkimuksessa joustavan selviytymisen käsitettä. Oletamme, että korkeampi arvio uskosta omaan joustavaan selviytymiseen ennustaa positiivisempaa tulevaisuuteen suuntautumista ja turvallisuudentunnetta. On tärkeää huomioida se, että resilienssissä on kysymys prosessista, mutta tämän tutkimuksen poikkileikkausanalyysissa tavoitetaan vain mittaushetken itsearviointia eräistä ihmisen

piirteistä, jotka voivat indikoida parempaa tai heikompa joustavaa selviytymistä elämässä. Emme kuitenkaan samaista joustavaa selviytyvyyttä vain yksilön pysyviksi ominaisuuksiksi (*resiliency*). Tämä on sosiaalipoliittisesti merkittävä näkökulma, koska silloin ihmisten joustavampaa selviytyvyyttä voitaisiin myös tukea palveluilla ja tukitoimilla.

Nuorten aikuisten joustavaa selviytymistä tukevat palvelut

Palvelut ja oikeudet määrittyvät paljolti ikärajojen mukaan, joita säädellessään lainsäädännöllä sekä organisaatioiden käytännöllä. Nuorista aikuisista kunnallisten palvelujen erityisenä käyttäjäryhmänä ei ole kattavaa tutkimusta. Tämä ryhmä ei ole myöskään yksi yhtenäinen palvelujen käyttäjäryhmä, vaan heidän elämäntilanteensa, tarpeensa ja tulevaisuudennäkymänsä vaihtelevat merkittävästi. Tällöin kunnallisten palvelujen tarve ja käyttö riippuu esimerkiksi siitä, onko nuorella aikuisella parisuhde ja lapsia, onko hän opiskelija, mukana työelämässä vai työtön, millaisia läheisiä ihmissuhteita hänellä on sekä millaisia ovat hänen terveydentilansa, elämäntapansa ja tulevaisuudenodotuksensa. Tähän ikävaiheeseen erityisenä elämänkulun jaksona on perusteltua kohdistaa tutkimusta ja palveluja (Stroud ym. 2015).

Kuntien tehtäväkenttä on Suomessa muuhun Eurooppaan verrattuna poikkeuksellisen laaja ja vastuu hyvinvoinnin edistämisestä kattaa monipuolisesti kansalaisten erilaiset elämäntilanteet ja tarpeet (Niiranen 2010). Kuntien perustehtävänä on ”pyrkä edistämään kuntalaisten hyvinvointia ja kestävää kehitystä alueellaan” (Kuntalaki 356/1995, 1 §). Mahdollisen sosiaali- ja terveystalouden integraation myötä nykyisten kuntien tehtäviä voidaan jatkossa hoitaa osin maakuntien tasolla. Taantuvilla alueilla kunnat ovat kamppailleet lakisääteisten tehtäviensä ja niukkenevien taloudellisten resurssien ristipaineessa. Laajentuva tehtäväkenttä ja supistuva talous ovat panneet monessa kunnassa hyvinvointipolitiikan kestävyuden koetuk-

selle (Laurinkari 2010). Tämä on saattanut merkitä poukkoilevuutta palvelujen järjestämisessä, hallinnossa ja ohjauksessa sekä vaikeuksia suoriutua tehtävistä.

Mikäli kuntien tarjoamia syrjäytymistä ehkäiseviä palveluja ei koordinoita, on vaarana, että nuoret joutuvat asioimaan monella luukulla eivätkä saa apua oikea-aikaisesti (Notkola ym. 2013). Monen suomalaisen pikkukaupungin haasteena on saada nuoret aikuiset op-pivelvollisuuden päättymisen jälkeen jäämään paikkakunnalle. Toimivat hyvinvointipalvelut voivat osaltaan vahvistaa nuorten aikuisten kiinnittymistä pienelle paikkakunnalle. Syrjäytymisen ehkäisy ja lievittäminen on tärkeä osa kuntien hyvinvointipoliittista tehtävää ja erilaiset elämäntilanteet, nuorten yksilölliset tarpeet ja syrjäytymisen monitahoiset yksilölliset prosessit edellyttävät kattavien palvelujen järjestämistä (Hämäläinen 2015). Nuorten aikuisten joustavaa selviytyvyyttä ja paikkakunnalle kiinnittymistä edistävät palvelut koskevat erityisesti kouluttautumista, työllistymistä ja harrastamista sekä perheellisillä nuorilla aikuisilla lisäksi lapsen hoitoa ja mahdollista koulunkäyntiä sekä yleensä vanhempana toimimista.

Perheellisten nuorten aikuisten palvelutarpeet kiinnittyvät myös vanhemmuuteen ja lasten tilanteisiin. Päiväkotien ja koulujen laatu sekä lasten sosiaaliset verkostot, toverisuhteet ja harrastusmahdollisuudet vaikuttavat osaltaan vanhempien paikkakuntaan kiinnittymiseen, turvallisuuden kokemukseen ja tulevaisuuden uskoon. Siten lasten palvelut näyttäytyvät myös perheellisten nuorten aikuisten palveluina. Lapsiperheellisten joustavan selviytyvyyden edellytykset liittyvät myös erilaisten perhetilanteita tukevien palvelujen jatkuvuuteen.

Hyvinvointipalvelujen ohella yritys- ja työllistämistoiminnan edistäminen kuuluu olennaisesti kuntalaisia määriteltyyn kuntien aluekehittämistehtävään. Perinteisillä savupiipputeollisuuden paikkakunnilla, kuten Varkaudessa, teollisuuden rakennemuutos on merkinnyt erityistä haastetta tämän tehtävän toteuttamiselle. Talouden ja työmarkkinoiden globalisoituminen on nostanut työvoiman

sosiaalisen suojelun työpoliittikan erityiseksi haasteeksi (Koistinen 2010). Erilaiset hyvinvointiin liittyvät ongelmat, kuten työttömyys, toimeentulovaikeudet, kouluttamattomuus sekä terveysongelmat, voivat kytkeytyä asumisen ongelmiin (Korhonen 2010, 169). Näin ollen kuntien asunto- ja asumispolitiikka voi osaltaan edistää sosiaalista turvallisuutta ja luoda yhteisöllisyyttä. Sosiaalisen turvallisuuden ylläpitoon kuuluu olennaisesti myös sosiaalisten riskien hallintaa koskeva sosiaaliturvajärjestelmä ja sen osana kunnalliset sosiaalipalvelut (Poutanen 2010). Sosiaalinen turvallisuus on ilmeisen merkityksellinen tekijä nuorten aikuisten tulevaisuuden turvallisuudelle.

Tutkimalla nuorten aikuisten turvallisuuden kokemuksiin liittyviä palvelutarpeita ja kokemuksia palvelujen riittävydestä tuotetaan tutkimustietoa yhteiskunnallisista toimista, joilla heidän joustavaa selviytyvyyttään voitaisiin tukea. Taloudelliselta kannalta ongelmien synnyn ja pitkittymisen ehkäisy peruspalveluja kehittämällä on tarkoituksenmukaista, koska se vähentää tarvetta käyttää kalliita erityispalveluja. Keskitymme artikkelissa sosiaali- ja terveyspalveluiden rooliin nuorten aikuisten elämässä, kun he arvioivat omaa turvallisuuttaan, joustavaa selviytymistään ja tuen tarvettaan.

Aineisto ja analyysi

Tässä luvussa käyttämämme tutkimusaineisto koostuu Arki Varkaudessa -hankkeen kysely- ja haastatteluaineistoista poimituista osaineistoista. Kyselyaineistosta (N = 1970) rajattiin mukaan 18–34-vuotiaat vastaajat (n = 164) eli alle 35-vuotiaat varkauteen nuoret aikuiset. Vastaajat olivat keskimäärin 26-vuotiaita (keskihajonta 5,2). Vastaajissa painottuivat yhtäältä nuoren aikuisuuden jo hieman ohittaneet 30–34-vuotiaat (34 %), toisaalta orastavan aikuistumisen vaiheessa olleet 20–24-vuotiaat (26 %). Vastaajissa oli eniten 19-vuotiaita varkauteen nuoria (16 %) (moodi n = 17). Lähes 60 prosenttia identifioitui naiseksi. Vastaushetkellä 67 prosentilla oli puoliso tai vakituinen

parisuhdekumppani ja noin 36 prosentilla oli omia, puolison, adoptoituja tai sijoitettuja lapsia. Jäljempänä perheen lapsilla tarkoitetaan kaikkia vastaajan lapsia.

Laadullisista haastatteluista (N = 76) poimittiin ne 28–33-vuotiaiden varkauteista haastattelut, joissa mainitaan, että haastateltavan taloudessa asuu hänen omiaan tai puolison huollettavina tai kasvatettavina olevia, alle 18-vuotiaita lapsia. Laadullinen aineisto koostui 37:n Varkaudessa asuvan nuoren perheellisen aikuisen haastattelusta. Tämä aineisto analysoitiin sisällönanalyysin periaattein.

Resilienssiä mitattiin Varkaus-kyselytutkimuksessa kymmenellä kysymyksellä (kyselylomakkeen kysymyssarja 54, kirjan liite 2). Näistä yhdeksän pohjautui suomalaiseen resilienssiasteikon käännökseen (Losoi ym. 2013³⁶). Kymmenes kysymyksistä, ”Voin vaikuttaa tärkeisiin asioihin elämässäni”, ei kuulunut alkuperäiseen resilienssiasteikkoon. Määrittelimme *joustava selviytyminen* -termin aineistolähtöisesti, perustuen resilienssi -käsitteeseen, jossa kysymyksen kuvastama yksilön sisäinen hallintakäsitys on olennainen piirre (ks. Wagnild & Young 1993), joka tukee nuorten aikuisten tulevaisuuteen suuntautumista.

Toteutimme kysymyksille faktorianalyysin³⁷, jonka perusteella valituista muuttujista laskettiin keskiarvomuuttuja (vaihteluväli 1–5). Keskimäärin tasolle 4 tai sen yli sijoittuneet vastaajat määriteltiin omaan joustavaan selviytymiseensä hyvin luottaviksi ja alle 4 sijoittuneet puolestaan vähemmän luottaviksi. Reilulla 70 prosentilla oli korkea käsitys omasta joustavasta selviytymisestä elämässä, mihin

³⁶ Kyselylomake sisälsi 9 kysymystä suomennetusta RS asteikosta: The Resilience Scale (1, 2, 3, 7, 8, 16, 18, 21 ja 22; kysymyksestä 7 puuttui sanat ”tai yllätyksistä” ja kysymyksessä 21 ”jokin” oli muodossa ”joku”). Kun Varkaus-lomake ei sisältänyt kaikkia RS asteikon kysymyksiä, joustava selviytyminen -termi määriteltiin aineistolähtöisesti faktorianalyysillä niiden käsitteeseen sisällöllisesti liittyvien kysymysten avulla, joita lomakkeessa oli saatavissa.

³⁷ Oma joustava selviytyminen -muuttuja määriteltiin GLM ekstraktointimenetelmällä ja Varimax rotaatiolla toteutetun faktorianalyysin avulla (KMO=,844, Bartlettin sfäärisyystesti $p < .001$). Resilienssiasteikon (Losoi ym. 2013, 4) muuttuja numero 3 poistettiin alhaisen kommunaliteetin vuoksi. Yhdeksästä muuttujasta muodostui kaksi faktoria, ja joustava selviytyminen määriteltiin ensimmäiselle faktorille vahvimmin latautuneiden neljän kärkimuuttujan avulla.

sisältyi käsitys, että on sinut itsensä kanssa, voi vaikuttaa elämässä tärkeisiin asioihin, että omalla elämällä on jokin tarkoitus ja että yleensä selviytyy tavalla tai toisella.

Kysely- ja haastatteluaineistot tuottavat toisiaan täydentävää tietoa nuorten aikuisten turvallisuuteen ja turvattomuuteen liittyvistä kysymyksistä. Laadullisilla tuloksilla ei kuitenkaan voi selittää määrällisiä tutkimustuloksia tai päinvastoin. Kyselytutkimukseen vastanneissa oli suhteellisesti vähemmän miehiä ja nuoria, mutta tilastollisessa analyysissä ei käytetty painomuuttujaa, sillä tutkimusasetelma on pääosin selittävä. Tilastollisen analyysin yleistettävyyserajoituksia kuvataan kirjan liitteessä 1 esitetyssä katoanalyysissä.

Nuorten aikuisten turvallisuuden kokemuksiin ja palvelutarpeisiin yhteydessä olevat tekijät Varkaudessa kyselyaineiston valossa

Nuorten turvallisuuden kokemuksiin liittyneet tekijät

Valtaosa varkauteleisista nuorista aikuisista (84 %) oli jokseenkin tai täysin tyytyväisiä asuinympäristönsä turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Asuinympäristön turvallisuutta kysyttiin näin: ”Millaisiksi koet seuraavat hyvinvointiisi liittyvät asiat tällä hetkellä? Oletko tyytyväinen: Asuinympäristösi turvallisuuteen ja viihtyisyyteen”. 11 prosentilla ei ollut mielipidettä asuinympäristönsä turvallisuudesta ja viihtyisyydestä Varkaudessa, neljä prosenttia (4 %) oli jokseenkin tyytymättömiä ja yksi prosentti (1 %) erittäin tyytymätön asuinympäristöönsä.

Myös tulevaisuus koettiin pääosin turvallisenä. Valtaosa (76 %) piti tulevaisuuttaan melko tai erittäin turvallisenä. Noin kahdeksan prosenttia (8 %) nuorista piti tulevaisuutensa ajattelemista melko tai erittäin pelottavana. Kun nuorilta aikuisilta kysyttiin heidän ajatuksiinsa ja tuntemuksiinsa omasta tulevaisuudestaan, osa heistä (16 %)

ei osannut sanoa, tuntuiko oman tulevaisuuden ajattelemisen enemmän turvalliselta vai pelottavalta (taulukko 1). Tyytyväisyys oman asuinpaikan turvallisuuteen ja viihtyisyyteen Varkaudessa ei ollut tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä nuorten aikuisten kokemukseen tulevaisuutensa turvallisuudesta ($p=.103$)

Taulukko 1. Varkautelaisten nuorten aikuisten kokemukset tulevaisuutensa turvallisuudesta vuonna 2016 (% , n=163)

Tulevaisuuden turvalisuus: Kun ajattelet omaa tulevaisuuttasi, niin miltä se tuntuu?	Erittäin turvalliselta	Melko turvalliselta	Ei turvalliselta eikä pelottavalta	Melko tai erittäin pelottavalta	Yhteensä
	14	62	16	8	100

Taulukosta 2 ilmenee, että nuorten aikuisten kokemukseen turvallisesta tulevaisuudesta olivat yhteydessä tyytyväisyys omaan terveydentilaan, hyvä taloudellinen toimeentulon taso ja pääasiallinen toiminta. Terveydentilaansa tyytyväisimmät olivat myös luottavampia tulevaisuuttaan ajatellessaan kuin terveydentilaan tyytymättömät. Terveydentilaansa täysin tyytyväisistä 32 prosenttia piti myös tulevaisuuttaan erittäin turvallisena eikä yksikään pelottavana, kun taas terveydentilaansa vähemmän tyytyväisillä oli pelokkaampia ajatuksia omasta tulevaisuudestaan. Kaikista pelokkaimmin tulevaisuuteensa suhtautuneista jopa 40 prosenttia koki taloudellisen toimeentulonsa riittämättömäksi.

Tarkastelimme asiaa tarkemmin sen mukaan, mikä oli ollut vastaajan pääasiallinen toiminta viimeisen viikon aikana. Havaitsimme, että ansiotyöhön kiinnittyneistä enemmistö (87 %) koki tulevaisuutensa melko tai erittäin turvallisiksi. Erityisesti työelämän ulkopuolella olemiseen työttömyyden tai työkyvyttömyyden vuoksi ja lasten tai muun henkilön hoitamiseen kotona liittyi enemmän epävarmuutta, kun noin 60 prosenttia tunsu tulevaisuutensa melko tai erittäin turvallisiksi. Jopa kolmannes kotona lapsia tai muuta henkilöä hoitaneista nuorista varkauteleisaikuisista piti tulevaisuuttaan melko tai erittäin pelottavana. Tulevaisuuden turvallisuuskokemukset liittyi-

vät myös ihmissuhdeasioihin. Nuori aikuinen koki tulevaisuutensa keskimäärin turvallisemmaksi, jos hän oli tyytyväinen ihmissuhteidensa laatuun. Se, oliko vastaajalla lapsia, ei ollut tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä tulevaisuuden turvallisuuden kokemukseen. (Taulukko 2.)

Nuorten aikuisten elämäntilannetekijöillä oli samankaltainen yhteys asuinympäristön turvallisuuden ja viihtyisyyden kokemukseen kuin tulevaisuuden turvallisiksi kokemiseen. Terveydentilaansa täysin tyytyväiset olivat useammin täysin tyytyväisiä (57 %) asuinympäristönsä turvallisuuteen ja viihtyisyyteen $p < .01$ kuin terveyteensä vähemmän tyytyväiset nuoret aikuiset. Vain 14 prosenttia heistä, jotka eivät arvioineet terveydentilaansa tai olivat siihen jokseenkin tyytymättömiä, oli täysin tyytyväisiä asuinympäristöönsä. Myös tyytyväisyydellä ihmissuhteiden laatuun oli saman tyyppinen yhteys nuorten aikuisten kokemuksiin asuinympäristöstään. Käsitys asuinympäristön turvallisuudesta ja viihtyisyydestä Varkaudessa ei riippunut kuitenkaan siitä, oliko vastaaja kiinnittynyt työelämään tai sen ulkopuolella jostain syystä, kotitalouden nykyisten tulojen riittävyysarviosta tai siitä, oliko nuorella aikuisella lapsia.

Taulukko 2. Nuorten aikuisten tulevaisuuden turvattomuuden kokemuksen yhteys elämäntilannetekijöihin Varkaudessa vuonna 2016 (%)

Tulevaisuuden turvallisuus: Kun ajattelet omaa tulevaisuuttasi, niin miltä se tuntuu?	Erittäin turvalliselta	Melko turvalliselta	Ei turvalliselta eikä pelottavalta	Melko tai erittäin pelottavalta	Yhteensä
<i>Onko lapsia</i>					
On lapsia (omat ja muiden) (n=59)	18,6	62,7	11,9	6,8	100
Ei lapsia (omat ja muiden) (n=103)	11,7	62,1	18,4	7,8	100
Khi ² (df 3) = 2,4, p=.502, ns					N=162
<i>Tyytyväisyys ihmissuhteiden laatuun</i>					
Täysin tyytyväinen (n=58)	24,1	62,1	8,6	5,2	100
Jokseenkin tyytyväinen (n=71)	12,7	70,4	11,3	5,6	100
En tyytyväinen enkä tyytymätön (n=14)	0,0	64,3	28,6	7,1	100
Jokseenkin/täysin tyytymätön (n=20)	0,0	30,0	45,0	25,0	100
Khi ² (df 9) = 36,41, p<.001					N=163

Nuorten aikuisten turvallisuuden kokemukset pikkukaupungissa

Taulukko 2. jatkuu

<i>Tyytyväisyys terveydentilaan</i>					
Täysin tyytyväinen (n=53)	32,1	56,6	11,3	0,0	100
Jokseenkin tyytyväinen (n=89)	5,6	68,5	14,6	11,2	100
En tyytyväinen enkä tyytymätön (n=7)	0,0	85,7	14,3	0,0	100
Jokseenkin tyytymätön (n=14)	7,1	28,6	42,9	21,4	100
Khi ² (df 3) = 36,49, p<.001					N=163
<i>Arvio kotitalouden nykyisten tulojen riittävydestä</i>					
Tuloilla elää mukavasti (n=32)	25,0	62,5	6,3	6,3	100
Tuloilla tulee toimeen (n=78)	14,1	65,4	17,9	2,6	100
Tuloilla vaikeuksia tulla toimeen (n=30)	10,0	63,3	16,7	10,0	100
Tuloilla hyvin vaikea tulla toimeen (n=5)	0,0	60,0	40,0	0,0	100
Tuloilla ei tule toimeen (n=5)	0,0	20,0	40,0	40,0	100
Khi ² (df 12) = 23,51 <.05					N=150
<i>Pääasiallinen toiminta</i>					
Ansiotyössä/tilapäisesti poissa (n=93)	15,1	72,0	11,8	1,1	100
Opiskelija/varusmies/siviilipalvelus (n=33)	9,1	54,5	24,2	12,1	100
Työtön, työkyvytön tai eläkkeellä (n=14)	21,4	35,7	21,4	21,4	100
Kotiäiti, -isä tai omaishoitaja (n=12)	16,7	41,7	8,3	33,3	100
Joku muu tilanne (n=11)	9,1	54,5	27,3	9,1	100
Khi ² (df 4) = 14,78, p<.01 ³⁸					N=163

Nuorten aikuisten tulevaisuuteen kiinnittyvä turvallisuudentunne liittyi myös hypoteesimme mukaisesti käsityksiin omasta joustavasta selviytymisestä (taulukko 3). Nuoret aikuiset, joiden käsitys joustavasta selviytymistään oli korkea, olivat selvästi luottavaisempia tulevaisuuteensa verrattuna nuoriin aikuisiin, joiden luottamus selviytymiseensä oli heikompaa. Reilu neljännes heistä, jotka luottivat omaan

³⁸ Tämä yhteys on testattu luokittelulla: kokemus tulevaisuudesta on turvallisempi (76 %) tai turvattomampi (24 %).

selviytymiseensä vähemmän, suhtautuivat pelokkaasti omaan tulevaisuuteensa.

Taulukko 3. Oman joustavan selviytymisen arvion yhteys varkauteleisten nuorten aikuisten kokemuksiin tulevaisuutensa turvallisuudesta vuonna 2016 (%)

Tulevaisuuden turvallisuus: Kun ajattelet omaa tulevaisuuttasi, niin miltä se tuntuu?	Erittäin turvalliselta	Melko turvalliselta	Ei turvalliselta eikä pelottavalta	Melko tai erittäin pelottavalta	Yhteensä
<i>Luottamus omaan joustavaan selviytymiseen</i>					
Hyvä luottamus joustavaan selviytymiseen (n=118)	17,8	73,7	7,6	0,8	100
Heikko luottamus joustavaan selviytymiseen (n=45)	4,4	31,1	37,8	26,7	100
Chi ² (df 3)= 59,5, p<.001					n=163

Luottamus omaan joustavaan selviytymiseen liittyi myös paikkasidonnaiseen turvallisuuskokemukseen ($p=.06$). Omaan joustavaan selviytymiseensä vahvasti luottavat olivat hieman tyytyväisempiä asuinympäristönsä turvallisuuteen ja viihtyisyyteen ja etenkin suurempi osuus heistä (45 %) kuin heikommin joustavaan selviytymiseensä uskovista (24 %) oli täysin tyytyväisiä asuinpaikkaansa. Näitä tuloksia selittääksemme tutkimme myös vielä hieman tarkemmin sitä, millaisiin tilanteisiin luottamus omaan joustavaan selviytymiseen liittyi. Korkeampi luottamus omaan joustavaan selviytymiseen liittyi myös parempaan ihmissuhteiden laatuun ($p<.001$). Ihmissuhteiden laatuun oltiin sitä tyytyväisempiä, mitä paremmat selviytyvyystaipumukset olivat. Omaan joustavaan selviytymiseen luottaminen ei riippunut siitä, oliko vastaajalla lapsia ($p = .267$).

Valtaosa nuorista varkauteleaisaikuisista piti joustavaa selviytymistään hyvänä, mutta joka neljäs heikommin omaan selviytyvyyteensä luottava nuori aikuinen suhtautui varauksellisesti tulevaisuutensa turvallisuuteen. Nuorten aikuisten joustavaa selviytyvyyttä voidaan tukea esimerkiksi erilaisilla palveluilla. Siksi on perusteltua

tarkastella seuraavaksi nuorten varkauteilaisaikuisten palvelutarpeita ja kokemuksia palvelujen riittävydestä, kun palveluille oli tarvetta.

Palvelutarpeiden ja tuen riittävyyden kokemusten yhteys nuorten aikuisten turvallisuuden kokemuksiin

Tutkimme ensin nuorten aikuisten palvelutarpeita suhteessa heidän kokemuksiinsa asuinympäristönsä ja tulevaisuutensa turvallisuudesta. Keskityimme sosiaalipalveluihin (sosiaalityöntekijän vastaanotto, toimeentulotuki) ja terveyspalveluihin (terveyskeskuslääkäri, yksityinen lääkäri) sekä lasten päivähoidon. Näiden palvelujen koetulla tarpeella ei ollut yhteyttä kokemuksiin oman asuinympäristön turvallisuudesta ja viihtyisyydestä. Terveyskeskuslääkärin palvelujen tai yksityisen lääkärin tarve ei liittynyt nuorten aikuisten kokemuksiin tulevaisuutensa turvallisuudesta. Myöskään lasten päivähoidon tarve ei liittynyt tulevaisuuden turvallisuusarvioihin. Vuoden aikana noin 12 prosenttia kertoi tarvitseensa sosiaalityöntekijän tapaamista ja lähes viidesosalla (17 %) oli ollut toimeentulotuen tarve³⁹. Näitä palveluja tarvitsevilla nuorilla aikuisilla oli pelokkaammat tulevaisuusskenaariot kuin heillä, joilla ei ollut ollut tarvetta sosiaalityön tai toimeentulotuen palveluihin, ja 40 prosenttia sosiaalityöntekijän tapaamista ja 30 prosenttia toimeentulotukea tarvitseista ei pitänyt palvelua riittävänä⁴⁰.

Edellä havaitsimme, että luottamus omaan joustavaan selviytymiseen, vakaa työmarkkina-asema ja riittävä toimeentulo sekä tyytyväisyys ihmissuhteisiin ja omaan terveydentilaan liittyivät nuorten aikuisten tulevaisuuden turvallisuuden kokemuksiin. Koska sosiaalityön vastaanoton ja toimeentulotuen tarve liittyi turvattomampiin tulevaisuudennäkymiin, kartoitimme myös sitä, mitkä taustatekijät

³⁹ Tarkoittaa että henkilö olisi tarvinnut palvelua, mutta ei saanut sitä, tai hän on käyttänyt palvelua 12 kuukauden aikana

⁴⁰ Tarkoittaa, että henkilö ei saanut palvelua lainkaan tai hän on käyttänyt palvelua, mutta ei pitänyt palvelua riittävänä

liittyivät sosiaalityöntekijän tapaamisen ja toimeentulotuen tarpeisiin. Tarkoituksena oli näin hahmottaa tarkemmin niiden nuorten aikuisten tilanteita, jotka ovat yhteiskunnallisen tuen tarpeessa Varkaudessa ja joiden joustavampaa selviytyvyyttä voitaisiin tukea sosiaalipalveluilla.

Havaitsimme, että sosiaalityöntekijän vastaanottoa tarvinneista nuorista aikuisista lähes joka kolmas (29 %) luotti heikosti omaan joustavaan selviytymiseensä, kun taas viisi prosenttia ilman sosiaalityöntekijän vastaanottoa pärjänneistä luotti heikosti joustavaan selviytymiseensä. ($p < .001$.) Heikolla luottamuksella omaan joustavaan selviytymiseen oli vastaavanlainen yhteys toimeentulotuen tarpeeseen ($p < .05$). Ansiotyössä olleista vastaajista harva oli tarvinnut sosiaalityöntekijän vastaanottoa (3 %) tai toimeentulotukea (4 %) vuoden aikana. Sen sijaan yleisesti epävakampi työmarkkina-asema – erityisesti työttömyys tai työkyvyttömyys – luonnehtivat sosiaalityöntekijän vastaanottoa tarvinneita (33 %), ja varsinkin toimeentulotukea tarvinneita (67 %) nuoria aikuisia. Sosiaalityön palveluja ja toimeentulotukea tarvinneet nuoret aikuiset kokivat myös muita useammin taloudellisen toimeentulonsa riittämättömäksi.

Tyytyväisyys omaan terveydentilaan ei liittynyt toimeentulotuen palvelujen tarpeeseen. Terveydentilaansa jokseenkin tyytymättömistä 36 prosenttia, jokseenkin tyytyväisistä 12 prosenttia ja täysin tyytyväisistä kuusi prosenttia oli tarvinnut sosiaalityöntekijän vastaanottoa, mutta neutraalisti terveydentilaansa suhtautuneista kukaan ei ollut tarvinnut sosiaalityön palveluja vuoden aikana ($p < .05$). Myös varovasti tulkiten heikko ihmissuhteiden laatu ($p = .063$) liittyi sosiaalityöntekijän vastaanoton tarpeeseen, joskin ihmissuhteisiinsa erittäin tyytymättömiä oli vähän eikä heistä kukaan ollut tarvinnut sosiaalityön palveluja vuoden aikana. Sosiaalityöntekijän vastaanoton tarve ei ollut yhteydessä siihen, oliko vastaajalla lapsia ($p = .538$), mikä ei ollut yhteydessä myöskään turvallisuuskokemuksiin. Toimeentulotuen tarvetta oli vuoden aikana ollut enemmän ilman vakituista parisuhdetta olleilla (26 %) verrattuna vakituksessa suhteessa

olleisiin (12 %) ja myös enemmän lapsettomilla (21 %) kuin heillä, joilla oli lapsi(a) (7 %). Siten erityisesti lapsiperheellisyys ei altistanut varkauteleisia nuoria aikuisia suurempaan sosiaalipalvelujen tarpeeseen. Toimeentulotuen tarvetta olikin 12 kuukauden ajalta vähiten 30–34-vuotiailla (4 %) ja eniten 20–24-vuotiailla (29 %). Noin 20 prosenttia 25–29-vuotiaista ja lähes vastaava osuus 18–19-vuotiaista oli tarvinnut toimeentulotukea vuoden aikana.

Kysymykseen vastanneista nuorista aikuisista ($n = 119$) noin puolet (53 %) arvioi, että yhteiskunnallista tukea oli saatavissa kaikkiaan omaa tarvetta vastaavasti, mutta vajaa 30 prosenttia ei osannut sanoa mielipidettään. Nuorista aikuisista 13 prosentin mielestä tukea oli tarjolla omiin tarpeisiin nähden liian vähän ja kuuden prosentin mielestä yli tarpeen. Käsitukset yhteiskunnan tarjoaman tuen tarvevastaavuudesta liittyivät selkeimmin toimeentulotuen tarpeeseen ($p < .05$, $n = 119$) ja sosiaalityön tarpeeseen ($p = .061$, $n = 119$). Toimeentulotukea tarvinneista 50 prosenttia mutta ilman toimeentulotukea pärjänneistä 78 prosenttia piti yhteiskunnan tukea tarpeisiinsa nähden sopivana. Kaikkiaan yhteiskunnan tuki koettiin yleisimmin riittäväksi sosiaalityöntekijän vastaanottotarpeesta riippumatta, mutta ne, jotka olivat tarvinneet sosiaalityöntekijän vastaanottoa 12 kuukauden aikana (38 %), pitivät yhteiskunnan tukea liian vähäisenä tarpeisiinsa nähden useammin kuin ne, jotka olivat pärjänneet viimeisen vuoden ajan ilman tarvetta sosiaalityöntekijän vastaanotolle (16 %) ($p = .061$). Lisäksi yksikään heistä ei pitänyt yhteiskunnan tukea liian suurena, kun ilman sosiaalityön palveluja pärjänneistä näin ajatteli 10 prosenttia.

Yhteenvetona palvelutarpeista voidaan todeta, että niillä nuorilla, joilla oli sosiaalityön ja toimeentulotuen tarvetta, oli myös turvattomampia ajatuksia omasta tulevaisuudesta. Näiden palvelujen tarve kytkeytyi myös heikkoon luottamukseen omasta joustavasta selviytymisestä, toimeentulovaikeuksiin ja epävakampaan työmarkkina-asemaan, mutta ei kuitenkaan lapsiperheellisyyteen. Sosiaalityön palvelujen tarpeeseen liittyi myös heikommaksi koettu terveydentila

ja ihmissuhteiden laatu. Yhteiskunnallisen tuen tarvevastaamattomuuden kokemukset liittyivät pieneen, mutta hyvin haavoittuvassa asemassa olevaan nuorten aikuisten joukkoon. Seuraavaksi kuvaamme erityisesti perheellisten nuorten varkauteilaisaikuisten turvallisuuden ja turvattomuuden kokemuksia haastatteluaineiston kautta.

Turvallisuuden ja turvattomuuden kokemuksia Varkaudessa haastatteluaineiston valossa

Turvallisuuden kokemukset

Haastatteluaineistosta analysoitiin nuorten, perheellisten varkauteilaisien turvallisuuden ja turvattomuuden kokemuksia. Kokemukset liittyivät usein omaan kaupunginosaan, mutta myös Varkauteen kaupunkina, ja ne saattoivat olla sekä tämänhetkiseen elämäntilanteeseen liittyviä että tulevaisuuden turvallisuuteen tai turvattomuuteen kiinnittyviä. Turvallisuuden kuvauksista muodostui haastatteluaineiston sisällönanalyysin pohjalta kolme luokkaa: ”Pikkukaupunki turvallisenä asuinympäristönä”, ”Turvana asuinalueen palvelut” ja ”Työ, terveys ja läheissuhteet turvallisuuden luojina”.

Turvallisuuden kokemuksista kerrottaessa Varkaus tai oma asuinalue siellä korostui suhteessa kertomuksiin turvattomuuden kokemuksista. Kuvauksia Varkaudesta turvallisenä pikkukaupunkina tai omasta asuinalueesta ”rauhallisena lintukotona” löytyi aineistosta suhteellisen runsaasti. Lapsiperheiden vastaajat kuvasivat, kuinka hyvä ja helppo heidän on asua Varkauden kokoisessa kaupungissa, jossa lapsiperheille on tarjolla riittävästi palveluita ja tekemistä. Samalla arvostettiin Varkautta turvallisenä pikkukaupunkina, jossa esimerkiksi liikkumiseen paikasta toiseen ei mene suhteettoman paljon aikaa. Varkautta ja sen kaupunginosia kuvailtiin rauhallisuutensa, turvallisuutensa ja luonnonkauniin miljöönsä vuoksi erityisen soveltuviksi asuinalueiksi nimenomaan lapsiperheille. Samanaikaisesti

saatettiin kuitenkin todeta, että alue ei ole ”uinuvan pikkukaupunki-
maisutensa” vuoksi aivan yhtä houkutteleva nuorille perheettömille
aikuisille.

Varkaus tai jokin sen kaupunginosa saattoi tuntua erityisen tur-
valliselta ja houkuttelevalta asuinalueelta siitäkin syystä, että se oli
monelle haastatellulle myös omasta lapsuudesta tai nuoruudesta tut-
tu paikka, johon oma elämänhistoria monella tavoin kiinnittyi. Tu-
loksista ilmeni, että koska oma lapsuus oli alueella koettu turvalliseksi,
tuntui hyvältä kasvattaa siellä myös omia lapsia. Kun asuinalue oli
tuttu pitkältä ajalta, eikä siellä ollut aiemminkaan koettu vaarallisia
tai uhkaavia asioita, ei niitä osattu liittää sinne nykyisessäkään elä-
mäntilanteessa. Oman asuinalueen turvallisuudesta kerrotaan haas-
tatteluissa esimerkiksi seuraavasti:

K: ..elikä millaista koet että on asua Varkaudessa?

V: (...) Tai siis no mähän vartuin niinku (kaupunginosassa)
ni vois sanoo, että ku Varkauskin on et, vähän ne alueet
tekee sen oman tunnelman niinku joka paikassa. Et mun
mielestä se (kaupunginosa) oli semmonen oma lintukoto
verrattuna sit tähän koko Varkauteen, jos ajatellaan näin
että, että rauhallinen kaupunki mutta silti, täällä on niinku
eroo missä sää... Et lapsuus oli tosi kiva, turvattu, samat
ympäristöt. Sitä ei sillon ajatellu että missä sitä asuu, ku sitä
vaan asu missä asu. Ja sit tietenkin asu siellä omakotitalossa
ja näin. (...). Nykyinen tilanne, sillon ku tuli (toisesta kau-
pungista) opiskeluaikana aina ni mä aattelin että ”oi ihanaa
että tääl on niin ra-...”, siis joku semmonen oma tuttuus-
tunne tuli heti, ku on kuitenkin et täältä on niinku lähtösän,
niin aina oli sellanen jännä tunne niinku (...). Et sielu rau-
hottu täällä heti. Mut se johtu varmasti myös siitä et tääl-
lä on rauhallista, ja tää luonnon kauneus niinku kesällä ja
kaikki tämmönen (...)

Turvallisuuden kuvauksissa korostuivat myös Varkauden tai oman
kaupunginosan palveluiden ja harrastusmahdollisuuksien kuvauk-

set. Palveluista esillä olivat erityisesti päivähoito- ja koulupalvelut, joita kuvattiin toimiviksi ja hyviksi omalla asuinalueella. Samanaikaisesti saatettiin kuitenkin tuoda esille pelkoja siitä, että palvelut eivät välttämättä tulevaisuudessa säily yhtä hyvinä. Näitä pelkoja tarkastelemme lähemmin seuraavassa alaluvussa liittyen lähipalvelujen katoamisen uhkakuviiin.

Turvallisuutta tuottavina asuinalueen palveluina kuvattiin myös esimerkiksi hyviä ja toimivia neuvola- tai muita terveydenhuollon palveluita, sosiaalityön palveluita, lasten kerhoja sekä julkisen liikenteen palveluita. Myös hyvät harrastus- ja ulkoilumahdollisuudet mainittiin arjen hyvinvointia ja turvallisuutta lisäävinä palveluina. Kerrottiin hyvistä lenkkipoluista ja hiihtoladuista, luistelukentistä, leikkipuistoista, sisäurheilumahdollisuuksista ja kattavista kulttuuripalveluista. Lähikauppoja, -apteekkejä ja muita palveluita kuvattiin asuinalueilta löytyvän riittävästi. Joissakin haastatteluissa myös koulutusmahdollisuudet asuinalueen ”palveluina” saatettiin ottaa esille turvallisuutta lisäävinä tekijöinä. Asuinalueen palveluita kuvattiin puheenvuoroissa varsin usein turvallisuuden kannalta riittävinä palveluina, mutta samanaikaisesti palveluja kritisoitiin:

K: No sitte mä kyselisin sulta vähän tästä Varkaudesta paikkana ja yhteisönä, että millaista on asua Varkaudessa?

V: No kyllä mä oon täällä viihtynyt, täällä on peruspalvelut ihan ok, sinänsä lyhyt matka lähtee joka suuntaan, menemään täältä, sopivan pieni paikka silleen ja välimatkat ei mitkään ihan hirveet oo, että oon kyllä ihan viihtyny.... Ainut mitä kaipaaisin tänne kyllä lisää, niin olisi lapsille jotain uutta leikkipuistoa ja jotain tämmöstä, mitä ei oo vuoskausiin niinku tehty, ja vähän ehkä vois panostaa sitte enemmän myös noihin lapsiin tai ketkä kotona on, niin jonkunlaista palvelua tai muuta että... Kuitenki päivähoitopaikatki on aika tiukassa täällä ja mihinkä saa, mutta oon kokenu että ihan turvallinen paikka on asua ja liikkua ja, luonto on lähellä.

Kolmantena turvallisuuden kokemusten luokkana aineiston analyysissä nostettiin esille ”Työ ja läheissuhteet turvallisuuden luojina”. Nämä kuvaukset tulivat usein esille, kun haastatteluissa vastaajia pyydettiin kertomaan, mistä hyvinvoinnin kokemukset syntyvät, tai millaisena vastaaja näkisi hyvän tulevaisuutensa. Aiemmissakin tutkimuksissa perheen ja työn on todettu liittyvän merkittävässä määrin nuorten aikuisten tulevaisuuden turvallisuuden kokemuksiin (esim. González ym. 2012). Vastaajat kuvasivat turvallisen arjen muodostuvan mielekkäästä työstä ja riittävästä toimeentulosta (joka suurelta osin liittyy hyvään työpaikkaan), omasta ja lasten terveydestä sekä siitä, että ympärillä on ihmisiä, joiden kanssa on hyvä elää arkea. Tärkeinä ihmisinä tuotiin yleensä esille oma perhe, mutta myös esimerkiksi lapsuudenperhe tai hyvät ystävät.

Turvattomuuden kokemukset

Turvattomuuden kuvausten luokkia muodostui haastatteluaineiston analyysissä kolme: ”Turvattomuuden paikat”, ”Työhön ja terveyteen liittyvät pelot” ja ”Lähipalvelujen katoamisen uhka”.

Haastatteluissa kysyttiin vastaajilta sekä positiivisista että negatiivisista kokemuksista Varkaudesta paikkana. Negatiivisia kokemuksia selvitettiin esimerkiksi kysymällä, onko Varkaudessa tiettyjä paikkoja, joihin haastateltava ei mielellään mene. Tällaisista paikoista kerrottiin melko usein. Tietyt asuinalueet tai puistoalueet tai esimerkiksi tehtaiden ympäristö saatettiin kokea paikoiksi, jonne ei ainakaan yksin eikä pimeällä haluttu juuri mennä. Haastatteluissa saatettiin myös kertoa, että sellaisilla alueilla ei mielellään liikuta, joita ei koeta omille lapsillekaan turvallisina. Usein turvattomuuden paikalliset kokemukset liittyivät kuitenkin yöaikaan tai muuhun pimeällä liikkumiseen. Myös tietyt yksittäiset talot tai paikat saatettiin kokea turvattomina, jos niissä oli aiemmin esimerkiksi tapahtunut väkivallantekoja.

Kerrotut turvattomuuden kokemukset liittyivät haastatteluissa usein työhön ja erityisesti työttömyysuhkaan tai terveyteen liittyviin pelkoihin. Nämä kuvaukset olivat haastatteluissa usein tulevaisuuteen suuntautuneita. Varsin usein samassa vastauksessa kysymykseen huolenaiheista tulivat esille sekä työhön, toimeentuloon että omaan ja lasten terveyteen liittyvät uhkat:

K: Joo. Mitkä asiat huolettaa sua?

V: Raha-asiat jossain määrin. Sitte lasten terveys, että pysykö ne terveenä. Ja säilykö ne hengissä muutenkaan, että ne ei telo itteensä. (...). Se huolettaa aina, miten tässä oikein käypi. Ja raha-asiat tosiaan jonku verran, jonku verran stressaa... Ja, ja ja, töitten, töitten jatkuminen sitte kans huolettaa jonku verran että miten, miten saapi urakkaa myytyä että onko, onko jatkuvuutta täällä.

Omana luokkanaan turvattomuuden kuvauksissa olivat lisäksi kokemukset lähialueen palvelujen katoamisen uhkista. Nämä liittyivät pääosin pelkoihin lähialueen päiväkotien tai koulujen lakkauttamisesta tai yhdistämisestä isompiin yksiköihin. Mietittiin paitsi lasten kulkemisen turvallisuutta, myös oman työmatkan muutoksia lasten päiväkotimuutosten myötä sekä jopa tarvetta muuttaa toiselle asuinalueelle, jos oman alueen päiväkoti tai koulu lakkautetaan tulevaisuudessa. Myös päiväkotien ja koulujen sisäilmaongelmat sekä ryhmäkokojen kasvaminen huolettivat. Ammatillisen asteen koulutuksesta ja nuorten opiskelumahdollisuuksista Varkaudessa oltiin huolestuneita, sillä ammatillista koulutusta ei Varkaudessa koettu olevan riittävästi. Terveyspalveluiden huonosta saatavuudesta ja esimerkiksi jonotusaikojen pituudesta kerrottiin myös, ja uhkana koettiin se, että tulevaisuudessa terveyspalveluitakaan ei välttämättä ole enää yhtä hyvin saatavilla kuin tällä hetkellä. Joissakin haastatteluissa kerrottiin julkiseen liikenteeseen liittyvistä heikennyksistä ja palveluiden katoamisen uhkista tulevaisuudessa. Lähialueen palveluihin liittyviä pelkoja kuvaillaan haastatteluaineistossa esimerkiksi näin:

Et sitten ku lapset, alottaa nyt syksyllä esikoulun... Niin tottakai se on kanssa iso muutos ja semmonen mikä mietityttää, et ku heijän nykyinen tarha suletaan nytten kesällä, et mä oon hakenu heitä (toiseen kaupunginosaan), mut ei oo vielä tullu päätöstä että pääseekö he sitten sinne.. Ja sit kun he vaihtaa sitä tarhaa, niin mitenkä se sitten vaikuttaa siihen, että miten mä pystyn töissä käymään, jos ei oo sitä ajokorttia, ku sieltä on kuitenkin pidempi matka sitten (...) ja täällä ei oo mitkään parhaimmat bussiyhteydet.

Yhteenvetona voidaan haastatteluaineiston analyysin pohjalta sanoa, että varkauteilaiset nuoret, perheelliset aikuiset kuvailivat Varkautta pääsääntöisesti turvallisena ja nuorelle perheelle miellyttävänä paikkana, jossa turvallisuutta lisäävät hyvät lähialueen palvelut sekä perhe ja muut läheiset, ja alueella sijaitseva työpaikka. Turvattomuuden kokemusten kuvaukset kiinnittyivät perheellisten nuorten aikuisten puheissa erityisesti tiettyihin alueisiin Varkaudessa. Tulevaisuuteen suuntautuvia turvattomuuden kokemuksia olivat uhkakuvat työn ja toimeentulon tai oman tai lasten terveyden heikkenemisestä. Uhkana nähtiin myös pelko siitä, että lähialueen palvelut kaiken aikaa vähenevät ja heikkenevät.

Pohdinta

Tässä luvussa tutkimme, miten varkauteilaiset nuoret aikuiset suhtautuvat asuinympäristönsä ja tulevaisuutensa turvallisuuteen. Tarkastelimme tilastollisesti, missä määrin varkauteilaiden nuorten aikuisten turvallisuuden kokemukset liittyvät heidän elämäntilanteeseensa, kokemukseensa joustavasta selviytyvyydestään ja kokemuksiin heidän tarvitsemistaan ja saamistaan palveluista. Kartoitimme myös sosiaalipalvelujen tarpeen taustatekijöitä.

Varkauteilaiset nuoret aikuiset olivat pääosin (84 %) jokseenkin tai erittäin tyytyväisiä asuinympäristönsä turvallisuuteen ja viihtyisyy-

teen ja pitivät tulevaisuuttaan melko tai erittäin turvallisenä (76 %). Myös laadullinen analyysimme tukee tätä tulosta, sillä haastatteluisissa varkauteilaiset nuoret, perheelliset aikuiset kuvailivat Varkautta pääsääntöisesti turvallisenä ja nuorille perheille sopivana ja miellyttävänä asuinpaikkana.

Tilastollisessa analyysissä nuorten aikuisten kokemukseen turvallisuudesta näytti liittyvän korkea käsitys omasta joustavasta selviytyvyydestä, tyytyväisyys omaan terveydentilaan, hyvä taloudellinen toimeentulon taso ja vakaa työtilanne sekä tyytyväisyys ihmissuhteiden laatuun. Terveydentilaansa täysin tyytyväiset olivat useammin täysin tyytyväisiä myös asuinympäristönsä turvallisuuteen ja viihtyisyyteen kuin terveyteensä vähemmän tyytyväiset nuoret aikuiset. Työ, terveys ja läheissuhteet painottuivat myös laadullisessa analyysissä, joka kohdistui lapsiperheellisten nuorten aikuisten näkemyksiin heille turvallisuutta ja turvattomuutta tuottavista asioista.

Pelokkaammat käsitykset tulevaisuuden turvallisuudesta ja yhteiskunnallisen tuen tarve sekä erityisesti palvelujen tarvevastamattomuuden kokemukset liittyivät pieneen, mutta haavoittuvassa asemassa olevaan nuorten aikuisten joukkoon. Pelokkaampiin turvallisuusskenaarioihin liittyi heikompi luottamus omaan joustavaan selviytymiseen ja suurempi toimeentulotuen ja sosiaalityöntekijän vastaanoton tarve. Nuorista aikuisista noin puolet arvioi yhteiskunnallista tukea olevan tarjolla omaa tarvetta vastaavasti, mutta noin 13 prosenttia arvioi, että yhteiskunnallista tukea ja palveluita oli omiin tarpeisiin nähden liian heikosti tarjolla. Laadullisessa analyysissä turvattomuuden kokemukset liittyivät huoleen lähipalvelujen katoamisesta. Haastatellut nuoret aikuiset kertoivat oman asuinalueensa palveluista joko turvallisuutta lisäävinä riittävinä palveluina tai heikentyvinä, tulevaisuuden turvattomuuteen liittyvinä seikkoina. Tulokset osoittavat, että elämänsä ja tulevaisuutensa turvattomammaksi arvoivat nuoret aikuiset ilmaisevat myös voimakkaampaa tarvetta yhteiskunnan tukeen ja palveluihin. Myös kokemukset omasta

heikommasta joustavasta selviytymisestä ovat varsin odotetusti yhteydessä palvelujen tarpeeseen.

On tärkeää ottaa huomioon, että poikkileikkaustutkimukseen osallistuneet arvioivat tilanteitaan vastaushetkellä. Osallistujien arvioissa tiivistyy ikään kuin oma elämä pähkinänkuoressa (Karisto 1984) ja poikkileikkaustutkimuksessa voi olla haasteellista paikantaa tulevaisuuden turvallisuutta koskevien arvioiden taustatekijöitä. Tulokset oman joustavan selviytymisen, turvallisuuden kokemusten sekä palvelujen yhteyksistä ovat suuntaa antavia. Turvallisuutta ja selviytymistä tukevien palvelujen ja mekanismien tarkempi tutkimus vaatisi erilaista tutkimusasetelmaa. Laadullisen aineiston perusteella riittävät palvelut ja asuinympäristön turvallisuus ovat kuitenkin merkityksellisiä nuorille aikuisille.

Tutkimustuloksemme tukevat päätelmää, että nuorten aikuisten elämän mielekkyyttä ja tulevaisuudenuskoa voidaan ylläpitää järjestämällä heille ja heidän lapsilleen asianmukaisia peruspalveluja, kuten lasten päivähoito- ja koulupalveluja, koulutus-, työ- ja harrastusmahdollisuuksia, riittävät terveyspalvelut sekä monimutkaisemmissa sosiaalisissa pulmatilanteissa riittävä yhteiskunnallinen tuki. Palvelut voidaan turvata tuottavan asuinympäristön ja nuorten omien voimavarojen sekä ihmissuhdeverkostojen ohella mieltää nuorten aikuisten arkielämän joustavan selviytymisen tukirakenteiksi ja sosiaalisen turvallisuuden ylläpitäjiksi. Tutkimuksen tulokset tuovat tärkeää tietoa nuorten aikuisten odotuksista palveluja kohtaan. Nuorten aikuisten paikkasidonnaisuus ja kokemukset turvallisuudesta ja palveluista on hyvä ottaa pohjaksi rakenteellisen sosiaalityön ja pienten kaupunkien palvelujen kehittämiseen.

Kirjallisuus

- Arnett, J. J. 2000. Emerging adulthood. *American Psychologist* 55, 469–480.
- Cebulla, A. 2009. Risk through the years – A statistical portrait of young people’s risk perceptions and experiences relative to those of older generations. *Journal of Youth Studies* 12, 39–56.
- Fingerman, K. L. 2017. Millennials and their parents: Implications of the new young adulthood for midlife adults. *Innovation in Aging* 1, 1–18.
- Furlong, A. & Cartmel, F. 1997. *Young people and social change*. Individuation and risk in late modernity. London: Open University Press.
- González, M., Casas, F., Figuer, C. & Malo, S. 2012. Satisfaction with present safety and future security as components of personal well-being among young people: relationships with other psychosocial constructs. Teoksessa D. Webb ja E. Wills-Herrera (toim.) *Subjective well-being and security*, Social Indicators Research Series 46, 253–290.
- Hämäläinen, J. 2015. Yhteiskunnalliset kysymykset. Teoksessa K. Kumppalainen, E. Aronen, H. Ebeling, E. Laukkanen, M. Marttunen, K. Puura ja A. Sourander (toim.) *Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria*. Helsinki: Duodecim, 105–112.
- Jones, G. 2009. *Youth*. Cambridge: Polity Press.
- Kaufmann, F.-X. 1970. *Sicherheit als soziologisches und sozialpolitisches problem*. Untersuchungen zu einer wertidee hochdifferenzierter gesellschaften. Neue Folge Nr. 31. Stuttgart: Ferdinand Enke.
- Kee, Y. & Nam, C. 2016. Does sense of community matter in community well-being? Teoksessa Y. Kee, S. Jong Lee ja R. Phillips *Social factors and community well-being*. New York: Springer, 39–56.
- Koistinen, P. 2010. Työpolitiikka. Teoksessa P. Niemelä (toim.) *Hyvinvointipolitiikka*. Helsinki: WSOY, 110–154.
- Koivula, K. 2016. Yhdessä eteenpäin – vakavasti sairaiden lasten vanhempien parisuhde-resilienssi. *Psykologia* 51, 455–468.
- Korhonen, J. 2010. ”Asunto- ja asumispolitiikka.” Teoksessa P. Niemelä (toim.) *Hyvinvointipolitiikka*. Helsinki: WSOY, 155–176.
- Kuntalaki 356/1995.
- Laurinkari, J. 2010. Hyvinvointipolitiikan talous. Teoksessa P. Niemelä (toim.) *Hyvinvointipolitiikka*. Helsinki: WSOY, 68–89.

- Losoi, H., Turunen, S., Wäljas, M., Helminen, M., Öhman, J., Julkunen, J. & Rosta-Otajärvi, E. 2013. Psychometric properties of the Finnish version of the resilience scale and its short version. *Psychology, Community & Health* 2, 1–10.
- Luthar, S. 2006. Resilience in development: A synthesis of research across five decades. Teoksessa D. Cicchetti ja D. J. Cohen (toim.) *Developmental psychopathology: Risk, disorder, and adaptation*. Hoboken, NJ, US: John Wiley & Sons Inc., 739–795
- Luthar, S., Cicchetti, D. & Becker, B. 2000. The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development* 71, 543–562.
- Miething, A., Almquist, Y. B., Östberg, V., Rostila, M., Edling C. & Rydgren, J. 2016. Friendship networks and psychological well-being from late adolescence to young adulthood: a gender-specific structural equation modeling approach. *BMC Psychology* 34, 1–11.
- Niemelä, P. 2000. Turvallisuuden käsite ja tarkastelukehikko. Teoksessa P. Niemelä ja A.-R. Lahikainen (toim.) *Inhimillinen turvallisuus*. Tampere: Vastapaino, 21–37.
- Niiranen, V. 2010. Hallinto ja ohjaus. Teoksessa P. Niemelä (toim.) *Hyvinvointipolitiikka*. Helsinki: WSOY, 90–106.
- Notkola, V., Pitkänen, S., Tuusa, M., Ala-Kauhaluoma, M., Harkko, J., Korkeamäki, J., Lehikoinen T., Lehtoranta, P., Puumalainen, J., Ehrling, L., Hämäläinen, J., Kankaanpää, E., Rimpelä, M. & Vornanen, R. 2013. *Nuorten syrjäytyminen. Tietoa, toimintaa ja tuloksia?* Helsinki: Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1.
- Paananen, R., Ristikari, T., Merikukka, M., Rämö, A. & Gissler, M. 2012. *Lasten ja nuorten hyvinvointi Kansallinen syntymäkohortti 1987 -tutkimusaineiston valossa*. Raportti 52/2012. Terveystieteiden tutkimuslaitos. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-696-0>
- Pekkarinen, E. & Myllyniemi, S. (toim.). 2017. *Opin polut ja pientareet*. Nuorisobarometri 2017. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto ja Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Poutanen, V.-M. 2010. Sosiaaliturvapolitiikka. Teoksessa P. Niemelä (toim.) *Hyvinvointipolitiikka*. Helsinki: WSOY, 177–198.
- Richardson, G. 2002. The metatheory of resilience and resiliency. *Journal of Clinical Psychology* 58, 307–321.

- Rönkä, A. 1992. *Nuoren aikuisen sosiaalinen selviytyminen: Katsaus kirjallisuuteen*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston psykologian laitoksen julkaisuja 319.
- Stroud, C., Walker, Leslie R., Davis, M. & Irwin, C. E. 2015. Investing in the health and well-being of young adults. *Journal of Adolescent Health* 56, 127–129.
- Sulimani-Aidan, Y. 2017. Future expectations as a source of resilience among young people leaving care. *British Journal of Social Work* 47, 1111–1127.
- Suurpää, L. (toim.) 2009. *Nuoria koskeva syrjäytymistieto. Avauksia tietämisen politiikkaan*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkoston verkkojulkaisuja 27.
- Valtiontalouden tarkastusvirasto. 2007. *Nuorten syrjäytymisen ehkäisy*. Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnantarkastuskertomus 146. Helsinki: Valtiontalouden tarkastusvirasto.
- Walther, A. 2006. Regimes of youth transitions: Choice, flexibility and security in young people's experiences across different European contexts. *Young* 14, 119–139.